

HUS, Senaatti-Kiinteistöt ja Kruunuasunnot
Tammiharju-Dragsvik asemakaava

Luontoselvitys

Copyright © Pöyry Environment Oy

Kaikki oikeudet pidätetään Tätä asiakirjaa tai osaa siitä ei saa kopioida tai jäljentää missään muodossa ilman Pöyry Environment Oy:n antamaa kirjallista lupaa.

Copyright © Pöyry Environment Oy

Sisältö

1	JOHDANTO	2
2	SELVITYSALUE	2
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	3
3.1	Linnusto	3
3.2	Perhoset	3
3.3	Kasvillisuus	3
3.4	Epävarmuustekijät	3
4	TULOKSET	4
4.1	Aiemmat tiedot	4
4.2	Linnusto	5
4.3	Perhoset	6
4.4	Kasvillisuus	7
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	11
6	SUOSITUKSET	11
Kuvaluettelo		
	Kuva 2-1. Selvitysalueet. Sijainti Tammissaarella sekä selvitysalueiden tarkempi kartta.	2
	Kuva 4-1. Luonnonsuojelualueet selvitysalueella ja sen ympäristössä.	5
	Kuva 4-2. Sairaala-alueen puistomaista ympäristöä	8
	Kuva 4-3. Rannan suojelualue.....	8
	Kuva 4-4. Luoteiskulman lehtomainen kangas	8
	Kuva 4-5. Pienialainen hiekkaranta	9
	Kuva 4-6. Rannan edustalla on laaja ruovikkoalue.....	9
	Kuva 4-7. Kosteaa tervalepän vallitsemaa ympäristöä rannassa	9
	Kuva 4-8. Osa ranta-alueesta on avttu. Aluetta on ilmeisesti käytetty puutarhamaana.	9
	Kuva 4-9. Alueella 3 hallitsevana tekijänä on maantie, jonka eteläpuolella on tuoreen kankaan rinnemetsää.....	10
	Kuva 4-10. Alue 4 on pääasiassa harvaa mäntykangasta, jonka kenttäkerros on heinien ja varpujen vallitsemaa.	10

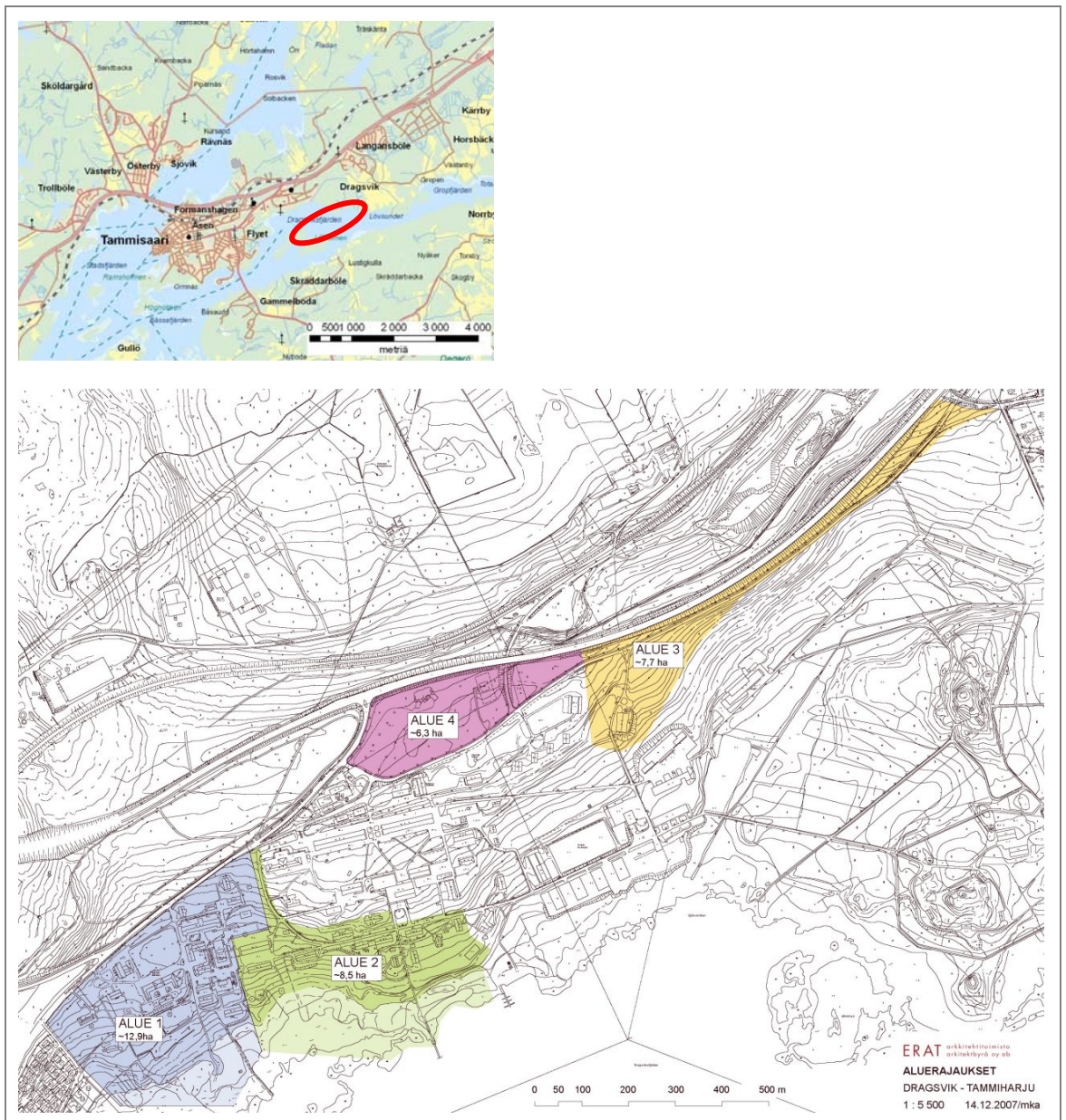
Liitteet

1 JOHDANTO

2 SELVITYSALUE

Selvitysalue sijaitsee tammisaaren kaupungissa Dragsvikin varuskunnan ympäristössä. Selvitysalueiden kokonaispinta-ala on noin 35,5 ha.

Selvitysalue koostuu neljästä eri alueesta. Alueet 1 ja 2 sijaitsevat rakennetussa ympäristössä (sairaala- ja kasarmialue), jotka käsittävät vanhaa rakennuskantaa, puistomaisia osia, kulttuurivaikutteisia niittyjä sekä luonnontilaista rantametsää. Alueet 3 ja 4 ovat mäntyvaltaista harjukangasta. Osa alueista on rakentamaton, mutta hallitsevana tekijänä ovat mm. maantie, varuskunnan pysäköintialue, hautamuistomerkki sekä puutarhamyymälä, joten varsinaisesta luonnonympäristöstä ei voida puhua.

Kuva 2-1. Selvitysalueet. Sijainti Tammissaarella sekä selvitysalueiden tarkempi kartta.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Selvitysalueen luonnonympäristöä kuvaavana lähtöaineistona on käytetty ympäristöhallinnon Hertta-ympäristötietojärjestelmää ja uhanalaisrekisteriä.

Selvitysalue on sisältynyt Faunatica Oy:n vuonna 2004 tekemään Tammisaaren taajama-alueen 2011 Gropfjärd–Dragsvik osayleiskaavan luontotyyppiselvitykseen, jonka tietoja on käytetty lähtöaineistona.

Muita luontoselvityksiä alueelta ei ole tehty.

3.1 Linnusto

Linnustonselvitys tehtiin 25.6.2008. Selvityksessä kuljettiin kaava-alue läpi jalan kolmeen kertaan. Selvityksessä ei sovellettu varsinaisesti mitään kartoituslaskenta- tai pistelaskentamenetelmiä, vaan pyrittiin saamaan lyhyessä ajassa mahdollisimman kattava kuva kaava-alueen eri elinympäristöjen lajistollisesta edustavuudesta.

Selvitys tehtiin 05:45–16:00 välisenä aikana. Selvitysaikana sääolosuhteet olivat linnustonselvitykseen hyvin soveltuvat – lämpötila n. 14°C, pilvisuus n. 5 %. Tuuli oli selvitysajankohtana heikkoa, aamun tuntien jälkeen kohtalaista. Selvityksen laati FM biologi Tommi Lievonen.

3.2 Perhoset

Maastotutkimuksessa 25.6.2008 arvioitiin arkkitehtitoimisto ERAT:n karttaan merkittyjen neljän kaavoitettavan alueen merkitys hyönteisille kasvillisuuden ja elinympäristön perusteella. Uhanalaisen lajiston tarkempi selvittäminen vaatisi huomattavia lisäpanostuksia alueilla 1 ja 2 sekä kestopyyntejä. Selvityksen laati FM biologi Jaakko Kullberg Helsingin yliopiston eläinmuseosta.

3.3 Kasvillisuus

Kasvillisuusselvitys tehtiin 25.6.2008. Selvityksen laati FM biologi Lauri Erävuori. Selvityksessä keskityttiin biotooppien sekä uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien selvittämiseen. Pääpaino selvityksessä kohdistettiin luonnontilaisiin tai sen kaltaisiin ympäristöihin erityisesti ranta-alueella. Kasarmi- ja sairaala-alueella selvitettiin kulttuurilajistoa.

3.4 Epävarmuustekijät

Selvitykset on tehty ns. kertaselvityksinä, jolloin alueella esiintyvistä lajeista ei saada täydellistä tietoa. Kasvillisuuden ja eläinlajien osalta tällaisella yhteen kesään ajoittuvalla inventoinnilla saadaan kuitenkin kokonaisuutena kattava kuva alueen luonnonpiirteistä, jonka perusteella voidaan arvioida alueen merkitystä eliöille. Näin ollen selvitys täyttää kaavoitukseen liittyvät vaatimukset alueen luonnon olosuhteiden tuntemisesta.

4 TULOKSET

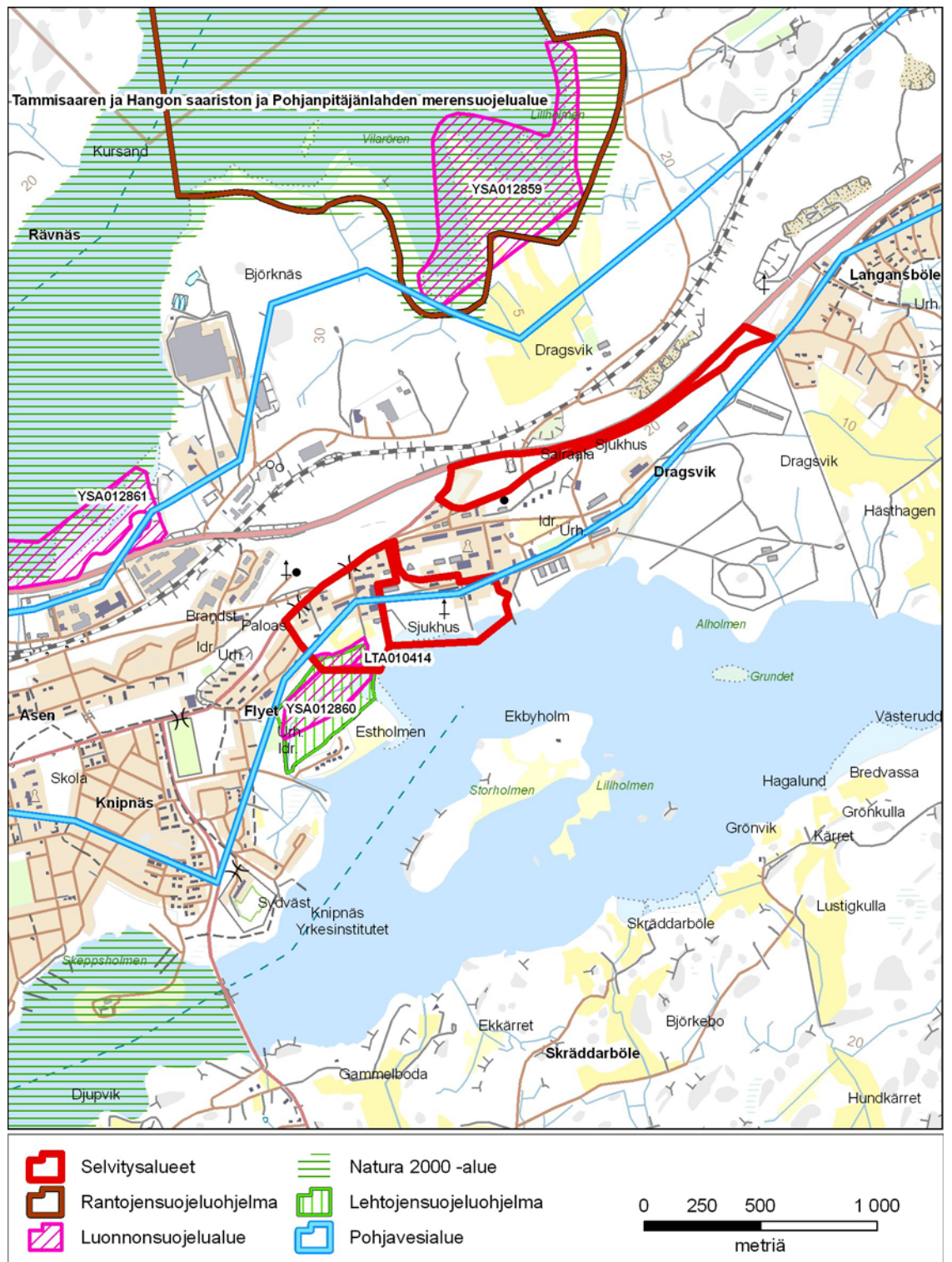
4.1 Aiemmat tiedot

Selvitysalueeseen sisältyy osa Flyetin Tervaleppäkorpi –nimisestä yksityismaiden suojelualueesta (YSA 012860) sekä saman nimisestä luonnonsuojelulain luontotyyppirajauksesta (LTA 010414). Kyseinen aluekokonaisuus sisältyy valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan, jonka kohderajauksesta osa on toteuttamatta (kuva x-x).

Muut lähimmät luonnonsuojelualueet sijaitsevat yli 600 m etäisyydellä harjualueen toisella puolella.

Lähin Natura 2000 –alue (Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue, FI0100005) sijaitsee lähimmillään noin 650 m etäisyydellä harjualueen pohjoispuolella. Dragsviksfjärdenin puolella Natura 2000 –alue sijaitsee noin 1,6 km etäisyydellä hankealueesta. Natura 2000 –alueen suojeluperusteena on sekä luontodirektiivi (SCI-alue) että lintudirektiivi (SPA-alue). Rantojensuojeluohjelman kohde sisältyy Natura 2000 –alueeseen.

Gropfjärd-Dragsvik –luontotyyppiselvitys (Faunatica 2004) on sisältänyt tämän selvityksen alueesta ranta-alueet sairaala-alueeseen asti sekä pohjoiset osa-alueet 3 ja 4. Osa-alueet 1 ja 2 eivät ranta-alueita lukuun ottamatta sisältyneet Faunatican selvitykseen. Faunatica Oy:n selvityksessä ei ole osoitettu suojeltavia luontotyypejä tämän selvityksen käsittämältä alueelta. Selvitysalueesta itään on osoitettu muutamia tervaleppäkorpiä sekä rantaniittyjä, joiden edustavuus on kohtalainen (osassa heikentynyt).

Kuva 4-1. Luonnonsuojelualueet selvitysalueella ja sen ympäristössä.

4.2 Linnusto

Lintulajeja havaittiin yhteensä 31. Havaitut lajit olivat tavanomaista kulttuuriympäristöjen ja puistojen lajistoa sekä vesi- ja ranta-alueilla tyypillistä ruovikkorantojen lajistoa. Lintudirektivin liitteen I mukaisia lajeja havaittiin yksi,

räyskä. Kyseessä oli ravinnonhakulennolla oleva yksilö, joka pesii kaava-alueen ulkopuolella, todennäköisesti melko etäällä siitä.

Kaava-alueella havaittu lajisto edustaa tyypillistä kulttuuriympäristön (mm. varpunen, kottarainen, tiaiset) ja puistoalueiden sekä lehtomaisten ja ruovikkoisten rantojen lajistoa (lehtokerttu, pensaskerttu, mustarastas, punarinta, västäräkki, ruokokerttunen, silkkiuikku, nokikana, pajusirkku).

Sairaalan ja varuskunnan edustalla olevat paikoin erilaista järeääkin lehtipuuta (mm. tervaleppä, jalava, tammi) kasvavat ranta-alueet ovat laajahkojen ruovikkoisten rantojen ohella alueen linnustollisesti arvokkaimpia kohteita. Kyseisiä alueita ei parimäärien tai elinympäristön kokonaisuuksien perusteella voida kuitenkaan pitää laajemmalti linnustollisesti erityisen merkittävänä elinympäristökokonaisuuksina, vaan linnustoarvo on paikallinen. Osittain syynä on mm. rantavyöhykkeen pirstoutuneisuus. Todennäköisesti näillä ranta-alueilla tavataan myös harvalukuisempia yölaulajia, mutta ajankohdan vuoksi niiden todentaminen ei ollut mahdollista. Rakennetun ympäristön tai kuivan, pääosin mäntyä kasvavien alueiden osalta linnustollisia erityisarvoja ei ole.

4.3 Perhoset

ALUE 1, n. 12,9 ha

Alue on suurimmaksi osaksi puisto- ja pihaympäristönä hoidettua aluetta, joka etelässä rajoittuu luonnonsuojelualueeseen. Voimakas vanhan kulttuurin vaikutus, runsas ja monipuolinen kasvillisuus, johon kuuluu monia tulokaskasveja. Merkittävimmät kohteet ovat luonnonsuojelualueeseen rajoittuvat ranta, tervalepikot sekä järeämmät jalopuut, kuten tammet, joissa voi elää uhanalaisia kovakuoriaisia ja perhosia. Uhanalaisille perhosille merkittäviä ketokasveja oli vain niukalti eikä sopivaa kuivaa ketokasvillisuutta ollut kuin vähäisiä määriä esim: karvaskallioinen (*Erigeron acre*), ahdekaunokki (*Centaurea jacea*), ahomansikka (*Fragaria vesca*).

ALUE 2, n. 8,5 ha

Selkeästi perhosten kannalta potentiaalisesti arvokkain osa tutkittua aluetta on pohjoiseen työntyvä aidan viereinen kiila ja sen ympäristö aina etelässä itä-länsi suunnassa kulkevalle tielle saakka. Paikalla on monipuolista paahteista ketokasvillisuutta ja tältä alueelta voisi hyvinkin olla löydettävissä joitain silmälläpidettäviä tai vaarantuneita perhoslajeja. Tämän selvityksen yhteydessä havaintoja uhanalaisista lajeista ei tehty.

Perhosten kannalta mielenkiintoisia keto- ja niittykasveja ovat runsaana esiintyvät rohtorasti (*Anchusa officinalis*), ahdekaunokki, tummatulikukka (*Verbascum nigrum*), kohokit (*Silene spp.*), ruusuruoho (*Knautia arvensis*), ahomansikka ja erilaiset keltanot. Tämä kasvillisuus ulottuu myös tien toiselle puolelle, joka ei kuulu tutkittavaan alueeseen, mutta olisi hyvä ottaa huomioon alueen hoitoa suunniteltaessa. Muutoin alueella 2 ja varsinkin sen rannan puoleisella reunalla on paljon jalopuita, kuten metsälehmusta, jalavaa ja tammea sekä pähkinäpensasta, joilla voi olla merkitystä uhanalaisten hyönteisten elinympäristöinä. Alueella oli tehty ilmeisesti tavalliseen puustoon kohdistuneita hakkuita, joilla voi olla hyödyllinen vaikutus jalopuumetsiköiden lajistoon, joka yleensä hyötyy metsänpohjaan tulevasta valosta.

ALUE 3, n. 7,7 ha

Alueella oli paikoin marginaalisia määriä paahteista ketokasvillisuutta, jota esiintyy runsaana päätien varrella tutkittavien alueiden ulkopuolella. Alueen ruohokasvillisuudella ei ole merkitystä uhanalaiselle lajistolle.

ALUE 4, n. 6,3 ha

Alueella oli paikoin marginaalisia määriä paahteista ketokasvillisuutta, jota esiintyy runsaana päätien varrella tutkittavien alueiden ulkopuolella. Alueen ruohokasvillisuudella ei ole merkitystä uhanalaiselle lajistolle. Metsässä on jokseenkin paljon isokokoista kuollutta ja kuolevaa puustoa – etupäässä mäntyä, jolla voi olla merkitystä uhanalaisille kovakuoriaisille.

4.4 Kasvillisuus

ALUE 1

Alue käsittää sairaala-alueen rantoineen. Sairaala-alue on kokonaisuudessaan rakennettua ympäristöä, jonka viheralueet ovat joko hoitonurmena tai puistoina. Puistoissa on yksittäisiä vanhoja jalopuita, kuten tammia ja vaahteroita. Päärakennuksen pohjoispuolen puistossa on vanha puukujanne.

Rakennetun ympäristön eteläpuolella on vanhaa, umpeen kasvavaa niittyaluetta. Ainakin osa niittymäisestä alueesta lienee ollut puutarhana. Niityn eteläpuoleinen alue on kosteaa tervalepikkoa, joka on suojeltu luonnonsuojelulain luontotyypinä.

Sairaala-alueen länsireuna on villiytynyttä puutarhaa; kasvillisuus on rehevä ja vanhoja puutarhalajeja esiintyy yleisesti. Kävelytien varressa kasvaa neljä pähkinäpensasta. Kävelytien pohjoisosa on harvahkoa lehtomaisen kankaan sekametsää. Mänty on valtalaji, mutta seassa kasvaa myös muutama nuori vaahtera ja tammi.

Kuva 4-2. Sairaala-alueen puistomaista ympäristöä

Kuva 4-3. Rannan suojelualue

Kuva 4-4. Luoteiskulman lehtomainen kangas

ALUE 2

Alue käsittää varuskunta-alueen läntisen osan sekä ranta-alueita. Kasarmialue on rakennettua ympäristöä. Asuintalojen ympäristöt ovat hoitonurmea, pysäköintipaikkoja tai muuta kenttämaista aluetta.

Alueen läntisimmässä osassa on muutamia vanhoja rakennuksia, joiden ympärillä on niittymäisiä ja ketomaisia alueita. Tällä osa-alueella esiintyy eniten ns. arkeofyytilajistoa, jota tavataan tyypillisesti vanhoilla kasarmi- ja linnoitusalueilla, satamissa ja ratapihoilla. Lajistoon kuuluu mm. harmio, tulikukka ja rohtorasti.

Alueen arvokkaimmat luonnonympäristöt sijaitsevat ranta-alueella, jossa esiintyy järeää rantalepikkoa sekä runsaasti jalavaa. Rantaan johtavaa tie katkaisee yhtenäisen kokonaisuuden. Leppävyöhykkeen pohjoisreunassa on täyttömaalla luotu kovan maan kynnys. Tieuran itäpuolella on pienialainen hiekkaranta, joka on osin umpeenkasvanut. Kohde ei vastaa luonnonsuojelulain tarkoittamaa hiekkarantaa. Hiekkarannan reunaosat ovat pensoittuneet (leppää ja haapaa).

Rakennetun alueen ja hiekkarannan välissä on erittäin järeää tervaleppää kasvava kosteikko. Kosteikon pohjoisreunassa on selvää tihkuvaikutusta, joskaan selkeää

lähdepurkaumaa ei ole havaittavissa, vaan pohjavesi purkautuu tihkuna täyttörinteen alaosasta. Valtalajina on hiirenporras sekä muita yleisesti esiintyviä lajeja lehtokorte, vadelma ja mesiangervo.

Tervalepikon keskellä on lammikko, joka on luhtalajien peittämä; runsaimpana korpikaisla ja muina lajeina rentukka, rikkapalsami ja punakoiso.

Muutoin tervalepikko on kosteahkoa hiirenportaan, mesiangervon ja vadelman luonnehtimaa ympäristöä. Seassa on muutamia jalavia. Pohjoinen rinne on lähes kauttaaltaan ohdakkeiden ja vadelman valtaama. Rinne lienee ainakin osittain keinotekoinen.

Rantaan johtavan tieuran länsipuolella on toistakymmentä järeää jalavaa sekä runsaasti järeitä leppiä. Kenttäkerros on lähes kauttaaltaan rohtoyrtin, rikkapalsamin ja jättipalsamin valtaamaa. Ilmeisesti tällekin alueelle on jonkin verran läjitetty maata, koska maaperä on muista ranta-alueista poiketen varsin kuivaa ja paikoin on nähtävissä mm. tiilen kappaleita. Alueella on joitakin vanhoja rakenteiden jäännöksiä sekä vanha viemäri.

Kuva 4-5. Pienialainen hiekkaranta

Kuva 4-6. Rannan edustalla on laaja ruovikkoalue

Kuva 4-7. Kostea tervalepän vallitsemaa ympäristöä rannassa

Kuva 4-8. Osa ranta-alueesta on avttu. Aluetta on ilmeisesti käytetty puutarhamaana.

ALUE 3

Alue käsittää maantien eteläpuolella kaistaleen, joka on puolustusvoimien käytössä harjoitusalueena. Maasto viettää suhteellisen jyrkästi etelään. Puusto on mäntyvaltaista sekametsää, jossa kasvaa yksittäin myös mm. vaahteraa ja joitakin tammen taimia. Metsätyypiltään rinne on tuoretta kangasta/lehtomaista kangasta. Alueella ei ole erityisiä luonnonarvoja eikä se liity muuhun luonnonympäristökokonaisuuteen.

Kuva 4-9. Alueella 3 hallitsevana tekijänä on maantie, jonka eteläpuolella on tuoreen kankaan rinnemetsää.

ALUE 4

Alue rajautuu pohjois- ja eteläpuolella maanteihin ollen kokonaisuudessaan liikennemelun vaikutusalueella. Noin puolet alueesta on rakennettua ympäristöä: Varuskunnan parkkialue (tasattu hiekkakenttä), puutarhamyymälän alue sekä muistomerkin hoidettu alue. Muilta osin alue on pääasiassa harvaa männikköä kasvavaa kuivaa harjukangasta. Kenttäkerrosta hallitsevat varvut (puolukka, sianpuolukka) sekä heinät (lauhat, nadat, paikoin metsäkastikka). Ruohovartisista yleisin on kangasmaitikka. Muita kuivahkojen ympäristöjen lajeja ovat mm. harakankello, jäniksenkypälä, huopakeltano sekä ahokeltanot. Helppokulkuisuuden takia alueella on useita polku-uria. Tien varressa on paikoin paahteista, vähäkasvistä ympäristöä.

Kuva 4-10. Alue 4 on pääasiassa harvaa mäntykangasta, jonka kenttäkerros on heinien ja varpujen vallitsemaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Pääosa selvitysalueesta on ns. rakennettua ympäristöä, jota luonnehtivat rakennettujen alueiden ohella puistot ja hoidetut nurmialueet.

Alueelta ei ole tiedossa uhanalaisten lajien esiintymiä eikä luonnonsuojelulain, metsälain tai vesilain mukaisia arvokkaita elinympäristöjä tai luontotyyppejä. Selvitysalueen länsireuna rajautuu luonnonsuojelualueeseen.

Merkittävimmät luontoarvot rajautuvat selvitysalueen rantoihin; Sairaala-alueen rantaosat ovat osittain suojelualueetta (tervaleppäkorpea). Vastaavan kaltaista, vanhojen tervaleppien luonnehtimaa, kosteapohjaista ympäristöä on selvitysalueen itäosan rannassa, joskin selvästi pienialaisemmaksi pirstoutuneena ympäristönä. Kyseisellä alueella esiintyy myös runsaasti isokokoisia jalavia, joskin jalavaesiintymän ympäristö on luonteeltaan muuttunutta mahdollisten täyttöjen vaikutuksesta.

Keskisessä osassa selvitysalueen rantaviivaa on laajahko ruovikkoalue, jossa on pienialaisia vesilampareita. Kyseisellä alueella on paikallista merkitystä linnustollisesti.

Muita alueella esiintyviä luontoarvoja edustavat varuskunta-alueena niittymäiset ympäristöt, joilla esiintyy ns. arkeofyytilajistoa sekä ranta-alueen laiteilla kasvavat vanhat yksittäiset jalopuut.

6 SUOSITUKSET

Ranta-alueiden tervaleppää ja jalavaa kasvavat ympäristöt suositellaan säilytettäväksi niiden monimuotoisuuden ja edustavuuden takia.

Selvitysalueen länsiosan vanhat puutarha-alueet suositellaan jätettävän rakentamisen ulkopuolelle siten, että suojelualueen ja rakentamisen väliin jää vihervyöhyke ns. suojavyöhykkeeksi. Puutarha-alueita voidaan kuitenkin kehittää puistomaisiksi ympäristöiksi palvelemaan virkistyskäyttöä.

Mahdollisuuksien mukaan arkeofyytilajiston keskeisiä esiintymisalueita voidaan pyrkiä säilyttämään maankäytön sen salliessa. Koko alueella esiintyy suhteellisen runsaasti yksittäin tai pieninä ryhminä vanhoja jalopuita, kuten tammia, jotka suositellaan säilytettävän mahdollisuuksien mukaan. Vanhat jalopuut ovat tärkeitä mm. useille hyönteislajeille.

Pohjoisilla osa-alueilla ei esiinny erityisiä suojellisia arvoja eikä niiden maankäytössä ole erityisemmin tarvetta huomioida luonnonympäristöä.